

מראי מקומות- מנחות כ"ו

פליגי דבעיא כלי. ואי בחי' הגרי"ז, דאין כוונת רש"י לפרש למה צריך קידוש כלי מעיקרא, דזה ודאי בעי כדי שיהי' בה קדושת הגוף, וזה אי"צ לימוד מהא דשאלו את רבי, אלא כוונת רש"י לומר דכל העבודות הנעשית עד הקומץ בעינן כלי שרת, וכל המח' הוא רק בקידוש קומץ (וע"ש מה שהק' עפ"ז).

(ה) **הקטיר קומצה פעמים כשרה- ע' במנחת אברהם** (עמ' רו) דדן ע"ז, דמעיקרא נקט דיכול לעשות כן לכתחלה, ונתקשה בזה, מ"ש מהקטרת הקומץ דלכתחלה צריך להיות עם הלבונה, אולם מסיק דגם הקומץ צריך להקטיר כולה כא' לכתחלה, ורק בדיעבד כשרה אם עשאה פעמים.

(ו) **בא לעובדה ביד- פרש"י, הקטרת קומץ,** שהיא במקום זריקה, ביד, שלא קדשו בכלי. וע' בחי' הגרי"ז לעיל (י): דדייק מדבריו דאם קידשו בכלי, אז שוב חל עליה דין מנחה הנעשית בכלי, ושוב א"א לעשותה ביד. וע"ש מה שהק' עפ"ז, דלכא' א"כ מנחת נסכים, דכולה כליל, ודאי צריך קידוש כלי, וא"כ שוב לא יהי' שייך לעשותה ביד, ובגמ' כאן לא משמע הכי, דברייתא זו דהקומץ והקטורת והלבונה, וכו', מבואר בתוספתא דמירי אף במנחת נסכים, וע"ש מה שביאר בזה באריכות. ומבואר מדברי רש"י דאין צריך קידוש בכלי, דגם יכול להיות הקידוש ביד, והק' הטהרת הקודש, מהכ"ת דין זה, אולי לא הוקש לחטאת אלא לענין שאין צריך ליתן דוקא מתוך הכלי להאש, וכמו הזאת חטאת דאי"צ כלי, אבל קידוש כלי, שהוא כנגד קבלת הדם, שגם בחטאת צריך כלי, לימא דשפיר צריך כלי, והניח בקו'.

(ז) **ור' ינאי אמר, כיון שקמצו מכלי שרת, מעלהו ומקטירו אפי' בהמיינו, וכו'- הק' בחי' הגרי"ז,** נהי דליכא דין יד, אבל עכ"פ עצמו של כהן בעינן, ולכא' אם מקטיר ע"י המיינו, נמצא שיש חציצה בין הכהן ובין הקומץ. והביא דהגר"ח הוכיח מכאן דאה"נ, כל היכא

(א) **וכמדת ר' יהושע פסולה- ע' במנחת אברהם** (זבחים ג', עמ' קלח, אות ב'), שכ' לחקור בהא דס"ל לר"י דאם אין בשר אין דם (ואם אין שירים אין קומץ) האם דין זה הוא בזריקה, דהיינו דדין הוא בזריקת הדם, דאינו יכול לזרוק היכא דאין שום בשר להתיר, וכן במנחה, אין יכול להקטיר הקומץ אם אין שירים. או דלמא דין הוא בעצם הקרבן, דכמו דאין שייך להיות קרבן בלא דם, כן חסר בעיקר הקרבן היכא דאין בשר. וא"כ, ממילא שוב אין שייך לזרוק, דאם אין קרבן, אין שייך לזרוק (ולהקטיר הקומץ) עליו. וע"ש שהביא מהגרי"ז להוכיח כצד זה, דחסר הוא בעיקר הקרבן, ולא רק דין הוא בזריקה והקטרה.

(ב) **וכמדת ר' יהושע פסולה- כ' רעק"א דלכא' היינו רק לכתחלה, אבל בדיעבד הורצה, והיינו בנטמא, דהציץ מרצה על אכילות, ורק מדרבנן לא יזרוק לכתחלה, אבל באבוד ושרוף אפי' בדיעבד פסול. ועוד צידד דלשון מתני' פסולה דוקא הוא, ובאמת פסולה בדיעבד, אלא כוונת המשנה הוא דכמדת ר' יהושע ביסוד זה, דאם אין דם אין בשר, אבל לא כר' יהושע לגמרי, דר' יהושע ס"ל דבדיעבד כשרה, אבל תנא דמתני' ס"ל דאף בדיעבד פסולה.**

(ג) **דאי כתב חלב, ה"א חלב אין, יותרת ושתי כליות לא- הק' בנתיבות הקודש,** מהו הסברא לומר דאם יש יותרת ושתי הכליות שלא יהי' יכול לזרוק הדם, הרי אפי' אם אין להם דין חלב, מ"מ נימא דלא גרע מכזית בשר דזורקים עליו. וכ' דאולי הא דמהני מה שנשאר כזית בשר, היינו רק כלפי בשר, אבל אם אין שם אימורים כלל, א"כ לא מהני מה שיש כזית בשר, ויהי' נחשב דכל האימורים נאבדין, ולכן כ' התורה דיותרת ושתי כליות שפיר חשיבי אימורין, אפי' בלא החלב, וע"ש עוד מש"כ בזה.

(ד) **שלא בכלי שרת פסול- פרש"י,** שלא קידש קומץ בכלי שרת, דבתחלת מנחה ודאי לא

(ז) **בשמאלו וחישב עליה... פסול ואין בו כרת-** כ' השפת אמת, דלכאו' הי' שייך לפרש דכוונת הברייתא דקמץ בשמאל, ומה שאין כאן חיוב כרת הוא משום דלא קרב המתיר כמצותו, אבל כ' דמרש"י משמע דקאי על הציוור דקמץ בימין, ורק שוב נתנו לשמאלו. והק' דא"כ למה פסול בכלל, הרי מחשבה באינו ראוי לעבודה כשר הוא, והניח בקר'.

(א) **וכיון שנתנו לשמאל, נעשה כדם שנשפך מצואר בהמה וכו'-** ע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (מעשה"ק י"ג, י"ב), דכ' דאף דבמנחות לכאו' לא שייך כ"כ הפסול דנשפך, שהרי פסול דנשפך הוא מה שאין הקבלה מצואר הבהמה, ובמנחות אין מקום מסויים לקבץ המנחה ממנו, מ"מ הא מיהא ילפי' קומץ מדם שתהא תיכף אחר קמיצה קבלה, ולא יהי' הקומץ במקום אחר בינתים, ולכן כשנתפזר פסול.

(ב) **וכיון שנתנו לשמאל, נעשה כדם הנשפך וכו'-** ע' בחי' הגר"י על הרמב"ם (עמ' 92, ד"ה והנה בסוגיא) דכ' דלכאו' דבר פשוט הוא דה"ה אם יתן הקומץ לימין כהן אחר, הרי הוא כנשפך, דמה לי שמאל ומה לי ימין לענין דין נשפך, עכ"פ הי' הקומץ במקום אחר קודם קבלה. אלא דדייק מדברי רש"י כאן דלא ס"ל כן, דכ' רש"י דשמאל בלא כלי הו"ל כמו רצפה, וא"כ מוכח דרק משום פסולא דשמאל נחשב כרצפה, ותמה הגר"י ע"ז, מה ענין שמאל, שהוא פסול עבודה, לדין נשפך, וע"ש מש"כ בזה.

(ג) **יש קומץ פחות מב' זיתים... איכא בינייהו-** ע' בקרן אורה שהביא מה דאי' בירושלמי דלפי זה, כהן שאין ידו מחזיק ב' זיתים פסול לעבודה. והביא מה שהק' המשנה למלך דהשמיט הרמב"ם דין הירושלמי, דהיינו דס"ל להמשנל"מ דדין זה דכהן שאין ידו מחזיק ב' זיתים פסול לכל עבודות. והק' ע"ז הקר"א, למה יהי' הדין כן, האם משום דאין יכולת בידו לעשות קומץ ממילא אינו שוה בזרעו של אהרן. וע"ש שביאר במח' ר"י וריב"ל, אם נמצא הוא אדם כזה דקומצו פחות מב' זיתים, דריב"ל ס"ל דאינו נמצא, וזהו כוונת המשנה דהקטיר פעמים כשרה,

דכשר בשמאל, ליכא גם דין עצמו של כהן. אלא דהק' הגר"י, דא"כ לפי ר"ש דכל העבודות כשרות בשמאל, יוצא דגם אין שום דין חציצה, וצ"ע. אולם ע' בחזון איש (כ"ב, ב'), דכ' דמה שר"ש מכשיר ע"י המיינו וכלי חול, אינו דין כלל להא דמכשיר בשמאל, דאף דמכשיר בשמאל, מ"מ בעי כלי שרת, רק דאם הי' צריך ימין בהקטרת אימורין, אז ודאי לא הי' כשר בכלי חול, דכיון דמפסיק כלי חול, א"כ אי"ז חשיב ימין. וכ' עוד דמה דמהני ע"י כלי חול, היינו רק משום דהוי לקיחה ע"י דבר אחר, ולכן לא חשיב חציצה, אבל כרך ידו בסודר, לכו"ע פסול, משום דלא הוי בעצמו של כהן, וכש"כ במקום דבעי כלי שרת, אע"פ דכשר שמאל, מ"מ ע"י חציצה יהי' פסול.

(ח) **הקטר חלבים ואברים בין בימין בין בשמאל כשרה- כ' תוס',** דלכאו' זה אתי אליבא דר"ש, כמו סיפא דקומץ, אבל לרבנן בעי ימין. א"נ, דאתי אפי' לרבנן, דבהקטר אברים י"ל דשמאל כשר כמו בהולכת אברים לכבש. וע' בקרן אורה דכ' דלכאו' ספיקת תוס' תלוי בב' פירושים בפרש"י, מש"כ לעיל (י. ד"ה לעולם) דאין צריך ימין בהולכה כיון דאפשר לבטלה, דיכול לפשוט ולנתח אצל המזבח. ולפי זה, אין זה שייך כלל בהקטרת חלבים, דאין שייך לבטלו. אבל בזבחים (כד:) פרש"י דמה דאמר' דדבר דלא מעכב כפרה אין צריך ימין, מה שהולכת איברים לכבש לא בעי ימין, היינו משום דאם האימורין עצמן לא הקטרו כשר, וא"כ ודאי ההולכה אינה מעכב, ושייך בשמאל. וכ' הקר"א, דלפי דברי רש"י שם, א"כ שפיר י"ל דגם הקטר חלבים ואברים יכול להיות ע"י שמאל, וכצד השני בתוס'.

(ט) **תיובתא דר' יהודה ברי' דר' חייא- הק' בחי' הרשב"א,** למה לא הק' הגמ' גם על ר' נחמן, דאמר הכל מודים בקומץ שהוא טעון קידוש כלי, הרי לכאו' כאן אי' שהעלן בין ביד בין בכלי, אלמא לא בעי לקדושי בכלי. ותי' דר"נ הי' יכול לתרץ דהעלן היינו לאחר שקבלן בכלי, ורק לר"י בדר"ח ק', דס"ל דבעי הקטרה בימין.

הירושלמי ביומא במהו "רובו", האם זה רובו של קומץ, או רובו של כל פרידה ופרידה, ומסיק דברוב כל פרידה ופרידה איתמר. וע' בחי' הגרי"ז שביאר שכן מבואר בגמ' כאן, דמשמע (ע' דיוקן) דדין "ברובו" אינו משום רובו ככולו, אלא משום דחסר בשם הקטרה, וא"כ מסתבר שצריך להיות רובו של כל פרידה ופרידה.

(ח) **כאן לקלוט, וכו'-** הק' הגרי"ז, הא זה לא מהני אלא לענין דין יום, דילפי' מביום צוותו, אבל בקרבנות שעבר זמן, כמו מנחת העומר, או בקטרת, איך שיך דמהני שיעור זה דלקלוט דהוי כאילו קרב בזמנו. וע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (עמ' ע"ז), דהביא דשאל שאלה זו להגר"ח, וכ' בזהל"ש "והשיב לי דמשילת האור ברובה בעינן רק להיתר שירים, אבל עיקר קיום ההקטרה בקומץ ובכל דבר הוא במשילת האור לבד".

(ט) **אברין שסידרן וסידר עליהן את המערכה מהו-** העיר הגרי"ז, דאם סידר הקומץ קודם שסידר המערכה, נמצא דחסר במעשה הקטרה, אע"כ מיירי דסידר המערכה, ואח"כ סידר הקומץ תחתיו, וזהו השאלה.

(כ) **אברין שסידרן בצידי המערכה מהו- כ'** **בלקוטי הלכות** (זבח תודה ד"ה בצידי), היינו את"ל דאברים שסדרן תחת המערכה לא מהני, דעל העצים דוקא, אפשר דבצידי עדיף מזה, אבל אם יכול לסדר האברים תחת המערכה, משום דכתי' על המזבח, הכא ודאי על המזבח הוא, ולכן מהני.

(כא) **או דלמא על העצים דומיא דעל המזבח, מה התם על ממש-** הק' השפת אמת, למה על המזבח פשוט שהוא על ממש, לימא דלמ"ד דעל בסמוך, ה"ה דעל המזבח היינו בסמוך, וכ' דאולי הי' להם שום דרשא על זה.

דלכן אי' כזית לכל הקטרה. אבל ר' יוחנן ס"ל דשפיר הוי בנמצא, וא"כ ע"כ ס"ל להמשנה דאין צריך כזית לכל הקטרה, וא"כ ממילא אין מקור לדין קומץ פחות מכזית (וכ' ממילא דאי"צ הרמב"ם לכתוב הדין דכהן שקומצו פחות מב' זיתים פסולה, דאינו בנמצא). ולפי זה, יוצא דאין הלכה הוא דצריך שיהי' המנחה ב' זיתים, אלא מציאות הוא (ולכן הק' על מש"כ הרמב"ם דדין הוא דאין קמיצה פחות מב' זיתים, וצ"ע).

(יד) **ויש הקטרה פחותה מכזית- ע' בקהלות יעקב** (י"ח) דכ' דלכאור' המח' כאן הוא אם יש להקטרה פחות מכשיעור שם הקטרה, דלפי ר' יוחנן הוי הקטרה, וממילא מצורף הב' הקטרות לשיעור, וריב"ל ס"ל דכל הקטרה בעצמו אין לה שם הקטרה, ולכן אין שיך לצרפם. אבל דכ' דלכאור' מדברי תוס' מבואר דלא הבין כן, וע"ש מש"כ לפרש המח' באור"א לפי תוס'.

(טו) **איתמר, קומץ מאימתי מתיר שיריים באכילה וכו'-** העיר הגרי"ש (בהערות לסוטה טו.), למה לא נח' בעצם דין הקרבן, מאימתי חל עליו שם שכבר יוקרב, ונפק"מ בנתפזרה המנחה קודם שנשרפה כולה, דאי נחשב שכבר הוקרב הקרבן משתשלוט בו האור, א"כ כבר יצא ידי חובתו, ולא אכפ"ל מה דנתפזרה המנחה, אבל אם אינו אלא אח"כ נמצא דעדיין לא יצא ידי חובתו עד שהקטיר רובה. וביאר דעל עצם ההקרבה לא דן הגמ' כלל, דודאי ידי מנחה לא יצא עד שיקטיר כולה, רק נדון הגמ' הי' מאימתי מיקרי כבר תחלת ההקטרה, וממתי כבר מתחיל שם הקטרה כזה מתיר שיריים באיכלה, אבל ודאי יש תנאי דלאחר מכן ישלוט האור בכולה, שאז מתחלתו לכ"א יש שם הקטרה עליו, למר כדאית לי' ולמר כדאית לי'.

(טז) **קומץ מאימתי מתיר שיריים באכילה- ע' במשל"מ** (מעה"ק י"א, ד') דכ' להסתפק בדעת הרמב"ם אם מי שאוכל שירים קודם קמיצה אם לוקה או לא.

(יז) **משתצית בו את האור ברובו- ע' במשל"מ** (מעה"ק י"ב, י"ג) שהביא מה דנסתפק